

AGRUPACIÓ ESCOLAR
ANSELM CLAVÉ

Q - ART

REVISTA D'ART

Núm. 3. Any 1. Mollet del Vallès, abril de 2021.

Q-ART

03 Prefaci

04 Portalada de Santa Maria de Ripoll

06 Timpà de Santa Fe de Conques

08 Pòrtic de la Glòria

11 Portalada de Moissac

13 Absis de Sant Climent de Taüll

**15 Frontal d'altar de Sant Quirze de
Durro**

18 Frontal d'altar d'Avià

21 Frontal d'altar d'Ix

AGRUPACIÓ ESCOLAR ANSELM CLAVÉ

MOLLET DEL VALLÈS

P R E F A C I

Aquest és el tercer lliurament de la revista Q-Art, una publicació elaborada pels alumnes d'història de l'art de 4t d'ESO de l'escola Anselm Clavé. Al primer número, l'alumnat va exposar els seus comentaris artístics d'escultures de l'Antiguitat clàssica. En aquesta ocasió, a l'aula s'ha treballat l'art romànic, un estil que es va desenvolupar a l'Europa Occidental del segle XI al xiii, després de la descomposició de l'Imperi carolingi. Aquest estil, nascut a la Llombardia i amb una clara influència romana, es va estendre ràpidament per totes les cultures europees mediterrànies, especialment per les zones properes als camins de pelegrinació. A banda d'elements arquitectònics, en aquesta època es va desenvolupar una pintura i una escultura amb unes característiques específiques i molt reconeixibles d'aquest moment: figures antinaturals, esquemàtiques i hieràtiques, cossos desproporcionats, manca total de perspectiva; personatges superposats, estàtics, frontals i perfectament simètrics. Aquestes característiques amaguen al darrere un complex llenguatge iconogràfic, comprensible en el context de la societat i les creences de l'alta edat mitjana. Un dels espais on millor es reflecteixen aquests elements és a les portalades de les esglésies, on sovint es recorre al tema del Judici Final, i a les decoracions pictòriques dels interiors i els frontals d'altar, elements que s'analitzen en aquesta publicació.

ESCULTURA ROMÀNICA

PORTALADA DE SANTA MARIA DE RIPOLL

La portalada de Santa Maria de Ripoll va ser realitzada per diversos tallers del Rosselló i és datada entre els anys 1150-1170. El monestir va ser fundat l'any 888 pel comte Guifré el Pilós i partia d'una missió que pretenia repoblar les valls del riu Ter. El conjunt de Santa Maria del Ripoll va ser un dels principals receptors de la cultura medieval i un important centre cultural gràcies a la seva col·lecció d'escrits. La portalada va ser atribuïda a l'abat Oliba perquè es creia que ell era l'ideòleg i el promotor de tota l'abadia estudis més recents però, atribueixen l'autoria a un mestre anònim del Rosselló i al seu taller que es van instal·lar a Ripoll al 1151. Símbol de la riquesa del conjunt és el programa iconogràfic de la portalada, que es basa en les il·lustracions de la Bíblia de Ripoll.

PORTALADA DE SANTA MARIA DE RIPOLL

La portalada s'organitza en dos cossos horitzontals emmarcats als extrems per dues columnes superposades. A la part inferior hi ha un registre que funciona com a sòcol i, a la superior, sobre un fris corregut, destaca l'àtic, presidit per la figura de Crist en Majestat que és l'eix central i la clau interpretativa de tot el programa iconogràfic. Al centre s'obre la porta emmarcada per set arquivoltes.

La disposició de la portalada recorda la d'un arc de triomf. Els temes estan distribuïts sobre els diversos registres, el sòcol i les arquivoltes. A la part central del primer registre hi ha el Pantocràtor, envoltat per quatre àngels dues figures del tetramorf i els ancians de l'Apocalipsi. Al registre immediatament inferior es troben l'altre parell d'imatges del tetramorf i els vint-i-dos benaventurats, que lloen a Crist.

A la dreta de l'observador i als registres tercer i quart s'hi poden veure escenes del llibre de l'èxode, mentre que a l'esquerra es veuen escenes del llibre dels Reis. A sota hi ha deu figures, entre les quals destaquen Déu, Moisès, el rei David i l'abat Oliba. Al darrer registre s'hi van esculpir felins i animals fantàstics. Al sòcol esquerre hi ha animals fantàstics mentre que al dret es veuen condemnats per haver comès algun pecat capital. A les arquivoltes de l'entrada s'hi distingeixen diversos motius decoratius.

ESCULTURA ROMÀNICA

TIMPÀ DE SANTA

FE DE CONQUES

La portalada de Santa Fe de Conques és un dels grans exemples d'escultura romànica. Encara actualment es desconeix l'autor, pel que es tracta d'una obra anònima. Aquesta obra, pertany a l'etapa romànica i la seva cronologia correspon al segle XII. És d'estil romànic i es localitza a l'església abacial de Santa Fe de Conques (França). El seu material de construcció és la pedra, pel que la seva tècnica és la talla.

La portalada es divideix en diferents seves parts. Una d'elles és el trencallum, que és d'un gruix considerable. A banda d'aquest element, el conjunt disposa d'arquivoltes subjectades pels muntants i una llinda gairebé inexistent. En aquestes parts la decoració és escassa, ja que es concentra al timpà, on es representa l'escena del Judici Final.

TIMPÀ DE SANTA FE DE CONQUES

Al cantó esquerre, sota una estructura arquitectònica i de manera serena, es troba el regne dels Cels, on Abraham rep les ànimes dels justos acompanyats de verges sàvies. A la nostra dreta es representa l'Infern, on Llucifer presideix els horrors i les tortures a les quals són sotmesos els condemnats pels seus vicis, com la cobdícia (condemnats a portar eternament un sac penjat al coll) o les maledicències (condemnats a què un dimoni estiri de la seva llengua eternament).. Els personatges relacionats amb la divinitat, serens i amb falta de moviments en general. En conclusió, la portalada de Santa Fe de conques és una de les obres romàniques més influents i importants d'aquella època.

ESCULTURA ROMÀNICA

PÒRTIC DE LA GLÒRIA

El Pòrtic de la Glòria de la Catedral de Santiago de Compostel·la és un pòrtic romànic realitzat pel Mestre Mateo, entre el 1168 i el 1188.

El Mestre Mateo, segons els experts, aclaren que no va ser l'únic escultor, ja què es distingeixen la mà de quatre escultors diferents. L'1 d'abril de 1188 es van col·locar les llindes del pòrtic, no obstant això, la finalització del conjunt es va retardar fins a l'any 1211 en què el temple va ser beneït en presència del rei Alfons IX. El pòrtic actual no és realment el resultat de l'obra del Mestre Mateo, ja que algunes de les seves figures van ser retirades per construir l'actual façana de la Catedral, al segle XVIII es conserven al Museu Catedralici, a Santiago de Compostel·la.

ESCULTURA ROMÀNICA PÒRTIC DE LA GLÒRIA

L'obra original era policromada, com era habitual en l'art romànic, pintat de blanc, negre, vermell, blau i d'or, aquest, va passar per diverses restauracions de

la pintura als segles XV i XVI, així com una que va realitzar Crispin de Evelino el 1651, any en què restaura els braços, les cames i les galtes dels sants. Amb el temps, aquesta policromia va desaparèixer gairebé per complet fins a quedar visible només en alguns trossos escampats en diferents figures. Els diversos treballs de restauració a què ha estat sotmès el pòrtic, realitzada sobretot a partir de 2009, va descobrir pintures afegides després de la seva creació, així com aquelles àrees on la pintura era original, però que estan completament per l'acumulació de pols.

Des de l'any 2006 s'ha posat en marxa un projecte de restauració per conservar part de la seva policromia .

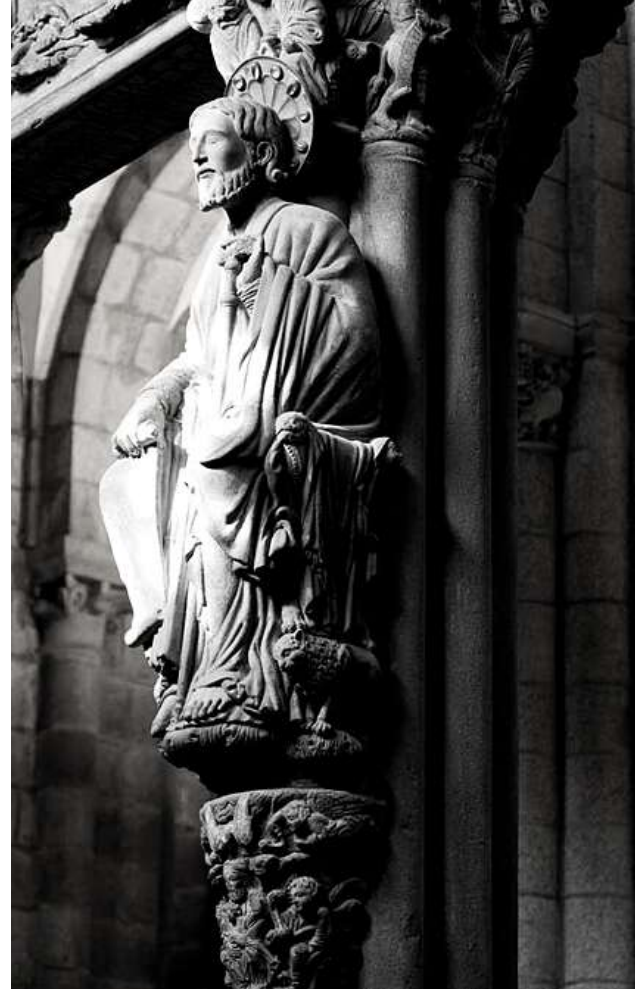

El Pòrtic de la Glòria, compleix una funció religiosa, ja que està situat en un temple de culte, i mostra una escena bíblica.

En l'arc central, es troba a Santiago seient sobre l'Arbre de Josep amb un timpà presidit per un Crist com Baró de Dolors vorejat pels benaventurats i àngels que porten els instruments de la passió, com ara la creu, la corona d'espines...

Les arquivoltes estan ocupades pels 24 ancians de l'apocalipsi que tallen instruments musicals mentre que les jambas es decoren amb figures de profetes i apòstols. Els arcs laterals estan decorats amb temes bíblics, com ara figures d'Adam i Eva i apocalíptics del judici final. En la part inferior del trenca llum es troba el Santo dos Croques, personatge agenollat que representa al mestre Mateo com penitent.

PÒRTIC DE LA GLÒRIA

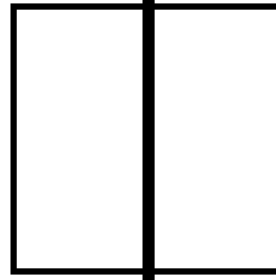

En relació amb la tipologia, podem dir que es tracta de figures adossades al centre i tenen un gran relleu, ja que es troben a l'entrada d'un temple. El material utilitzat és la pedra tallada, el granit. La decoració presenta simetria i estatisme, col·locant als personatges segons la "lletra del marc", aquesta lletra tracta d'introduir les figures ocupant tot l'espai o marc disponible utilitzant la perspectiva jeràrquica. Les figures es troben idealitzades, amb un cànon bastant esvelt, aquestes són estètiques i expressives, estan individualitzades tot i que tenen relació entre elles.

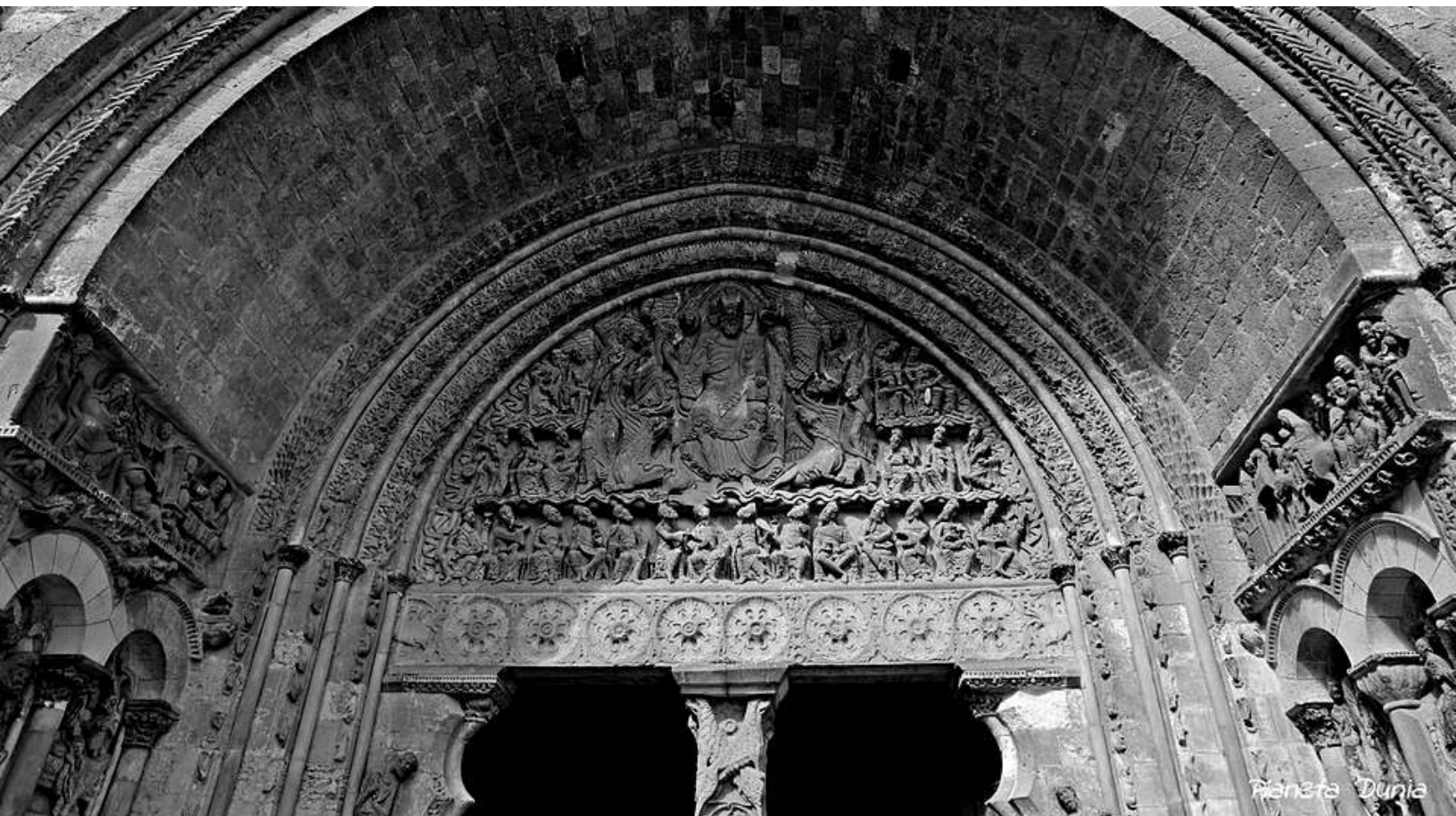
Els panys estan realitzats de forma més naturalista, tot i que encara apareixen formes anteriors, com els peus de les figures dels muntants. Aquest pòrtic, era policromat, tot i que amb els pas del temps aquesta policromia s'ha anat perdent. En l'actualitat s'està recuperant aquesta policromia. Aquest pòrtic és una representació de la religió cristiana que ha tingut un gran impacte a la història de l'art ha inspirat a més escultors a fer noves creacions.

ESCULTURA ROMÀNICA

PORTALADA DE MOISSAC

El timpà de l'abadia de Moissac (França) va ser realitzat al segle XII, concretament entre els anys 1110 i 1130. Aquest conjunt, d'autoria desconeguda, va ser encarregat per l'abat Durand de Bredon i es tracta d'un relleu escultòric adossat a l'arquitectura. El material amb el qual està realitzat és la pedra, pel que la tècnica emprada va ser la talla. Aquesta portalada presenta l'esquema típic d'una porta romànica, tot i que mostra elements característics de la transició cap al gòtic. El timpà disposa al seu centre un Crist en Majestat (Maestas Domini) que descansa els seus peus sobre un mar de vidre. Aquesta figura, habitualment utilitzada per decorar els timpans romànics, està envoltada de símbols dels quatre evangelistes, conegut com Tetramorf. A l'esquerra, a dalt, apareix Sant Mateu (àngel), mentre que a sota seu hi ha Sant Marc (lleó). A la dreta de Crist, a dalt, es localitza Sant Joan (àliga) i abaix Sant Lluç (bou). Al voltant d'aquestes figures apareixen dos àngels de cànon allargat i adaptats a l'espai que porten uns pergamins, el que s'ha interpretat com una al·lusió al Judici Final. Als extrems del timpà es representen els Ancians de l'Apocalipsi, que són ordenats rítmicament en tres registres, formant l'articulació del conjunt.

Ricarda Dunia

PORTALADA DE MOISSAC

La portada recorda un gran arc de triomf que acull als pelegrins del Camí de Sant Jaume que queden meravellats i sorpresos al igual que els ancians del timpà amb la visió de Jesucrist totpoderós i previnguts de caure en vicis com l'avarícia i la luxúria representat al costat dret de la portada. El timpà representa l'Apocalipsi de Sant Joan, és a dir, la vinguda de Crist a la Terra per jutjar els vius i els morts. Els laterals de la portada reforcen el missatge a través de baix relleus amb escenes de l'Antic i del Nou Testament i representacions al·legòriques de l'avarícia i la luxúria (els qui estiguin dominats pels vicis no accediran a el cel). Al brancal esquerre apareix el profeta Isaïes; a la dreta, Sant Pere. En el mainell destaquen les sis lleones de la Revelació, esculpides amb gran detall. El timpà de la portalada de Moissac ha estat una de les obres més importants i exòtica, tant per la seva bellesa com grandesa.

PINTURA ROMÀNICA

ABSIS DE SANT CLIMENT DE TAÜLL

L'absis central de Sant Climent de Taüll és una pintura mural que pertany al conjunt de l'església de Sant Climent de Taüll de la Vall de Boí.

Els trets característics i diferencials d'aquesta obra, realitzada per l'autor que es coneix com a mestre de Taüll, fan que sigui un dels exemples més purs d'art romànic europeu i una de les icones més representatives del romànic català.

Aquesta va ser traslladada a Puig i Cadafalch a principis del segle XX, l'obra està exposada en l'actualitat al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

La pintura mural de l'absis central de l'església de Sant Climent de Taüll forma part del conjunt pictòric que comprèn també la decoració dels arcs triomfals, la de l'absis lateral, la inscripció de consagració i una finestra anterior.

A la part frontal de separació entre l'absis major i el del costat nord hi ha la imatge de sant Climent. Dintre d'aquesta mateixa absidiola es troben restes de pintures decoratives a la part inferior, així com un animal de quatre potes a la part superior dreta del fons, sobre una franja de decoració geomètrica.

A la part frontal de separació de l'absis major amb l'absis sud fent parella amb el sant Climent de la part nord, es troba la representació de Sant Corneli.

A l'interior del primer arc de triomf del costat dret es pot veure una escena on probablement es representa el moment de la mort d'Abel per part del seu germà Caïn. S'han trobat a l'absis central i major unes pintures de sanefes decoratives que no van ser extretes al 1920 i que es mantenen a la mateixa església.

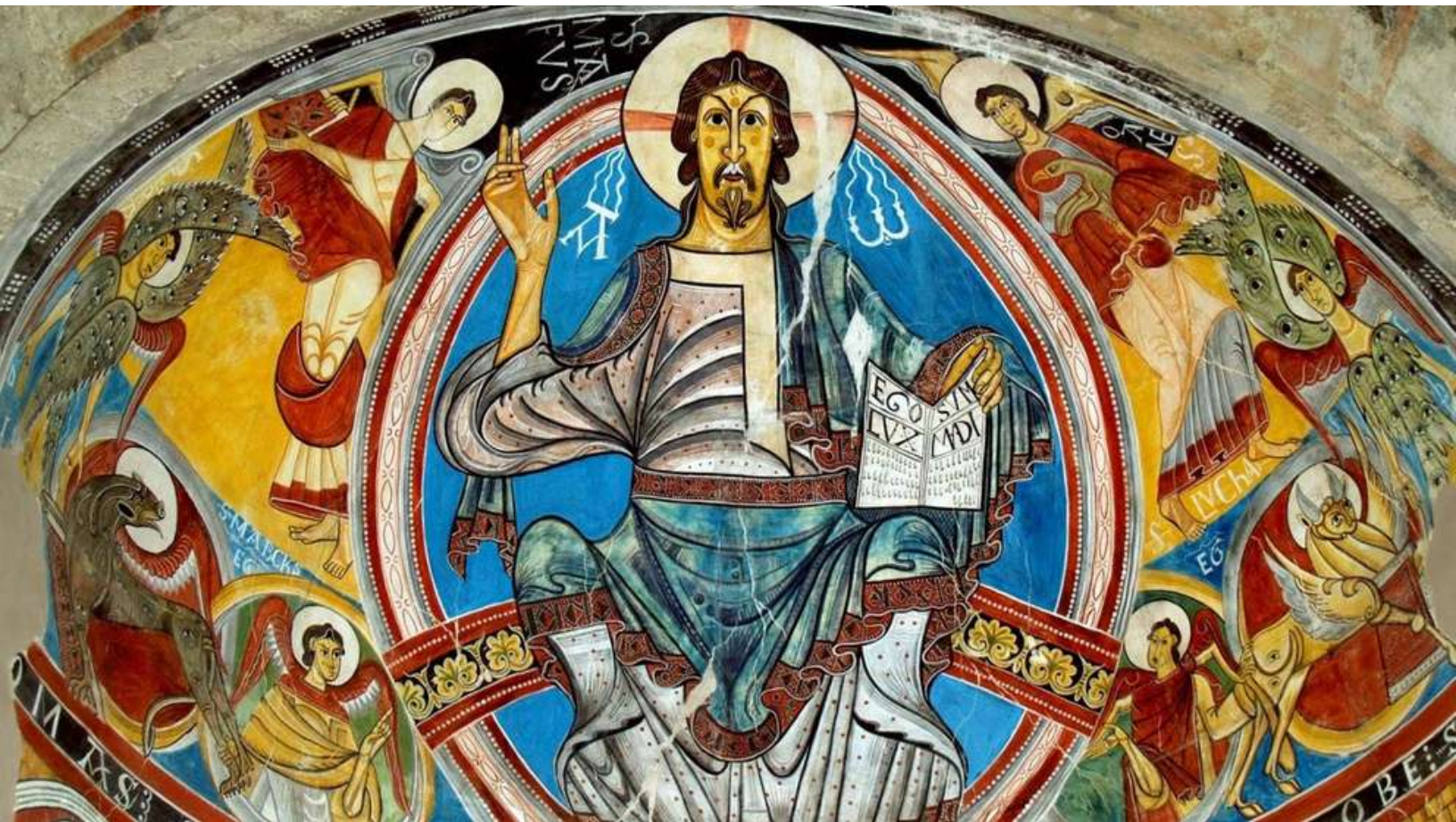

ABSIS DE SANT CLIMENT DE TAÜLL

Al costat del mur esquerre del primer arc triomfal, on hi ha l'Agnus Dei, es representen les figures de dos personatges dels quals no es coneix la seva identitat, i a sota es desenvolupa una escena en què un gos llepa les ferides de Llätzer el leprós davant la porta del ric Epuló.

Aquesta escena apareix en l'evangelí de Sant Lluç. Al segon arc, més proper a l'absis, hi ha representada La mà dreta de Déu.

En una absidiola lateral, la del costat de l'Evangelí hi ha restes de la decoració mural que representa, sobre un fons de bandes de colors, un cor de sis àngels, dels quals només queden dos fragments a banda i banda de la petita finestra central. Aquestes pintures es creu que van ser realitzades per un altre autor que podria haver treballat també a l'església de Santa Maria de Taüll de la mateixa població. Aquesta representació pictòrica, de funció religiosa, ha sigut una gran inspiració per a molts autors d'obres més properes a temps actuals.

PINTURA ROMÀNICA

FRONTAL D'ALTAR DE SANT QUIRZE DE DURRO

El frontal de Durro, també anomenat de Sant Quirze i Santa Julita, s'exposa al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Aquesta peça és un frontal d'altar romànic del segle XII i el seu autor és desconegut, per tant és una obra anònima. La seva tècnica és la pintura al tremp, i es tracta d'una obra policromada en la qual s'utilitzen els colors vermell, blau, negre, blanc, taronja i verd. Les seves dimensions són de 100x120 cm. El frontal està format de cinc escenes que estan enmarcades per un fris geomètric de base romboide amb motius vegetals.

FRONTAL D'ALTAR DE SANT QUIRZE DE DURRO

En l'escena central es representa les imatges dels Sants Quirze nen i de Julita, la seva mare, identificats per les inscripcions que els acompanyen. Les dues figures estan disposades de la mateixa manera en la qual es representen habitualment a la verge Maria i el nen Jesús. Estan envoltats per un màndorla que té la particularitat de no estar acompanyat de les figures del tetramorf o d'àngels.

En la part superior esquerra apareix Sant Quirze martiritzat per dos personatges que el serren per la meitat, des del cap fins a la meitat del tors, mentre que aixeca els dos braços cap al cel en senyal de santedat. S'ha de recalcar la desproporcionada mida del Sant en comparació dels botxins, a pesar que aquest martiri el pateix sent un nen. A sota es representa al Sant en companyia de la seva mare, dins d'una caldera, suposadament plena d'oli calent.

FRONTAL D'ALTAR DE SANT QUIRZE DE DURRO

A l'escena de la part superior a la dreta Sant Quirze està sent sotmès a una tortura anomenada "Passio Clavorum", que consisteix a clavar en el rostre tantes punxes com anys té, una en cada ull, dues en el nas, una en la boca i un altre en les orelles. A l'últim, en la part inferior el mateix costat, dos sicaris estan clavant ganivets al sant.

Aquest frontal pot considerar-se com un paradigma de l'afany de la simetria que es dona en el romànic. En les quatre escenes el cos del Sant actua com eix de simetria dels dos botxins que representen igual moviment i vesteixen amb les mateixes vestimentes, únicament individualitzats per la forma, el color del cabell i de la barba.

Després de l'anàlisi d'aquesta obra, és evident la desproporció i deformació dels personatges, que és intencionada. Aquesta relació de les diferents parts dels cossos i de les diferents figures és per evitar els pensaments sexualitzant a les figures, fent que sigui el que cridi més l'atenció.

PINTURA ROMÀNICA

FRONTAL D'ALTAR

D'AVIÀ

El Frontal de Santa María d'Avià, també conegut com a Frontal d'Altar d'Avià, és una pintura datada aproximadament en el segle XIII d. C. (període comprès entre els anys 1.201 d. C. i 1.300 d. C.), pertanyent a l'art medieval, en concret a l'art romànic.

Procedeix de l'Església de Santa María d'Avià, situada en el municipi d'Avià, a la província de Barcelona.

L'any 1.903 d. C. va ser adquirit pel Museu Nacional d'Art de Catalunya, passant a formar part de la seva col·lecció d'art dins del departament d'art medieval romànic.

Encara que cal ressaltar que en l'actualitat també es pot apreciar una còpia en el seu lloc original, a l'església de Santa María d'Avià.

FRONTAL D'ALTAR D'AVIÀ

Té una altura de 107 cm, una amplària de 177 cm i un gruix de 7,5 cm. Aquesta fabricat en fusta de banús i pintura, mitjançant la tècnica de pintura al tremp a l'ou i estucat en el marc.

Es tracta d'una pintura al tremp que forma part del frontal d'un altar, es troba decorat amb cinc escenes separades entre si per mitjà d'estuc daurat que imita els treballs d'argenteria (treball artesanal de la plata amb finalitats ornamentals). En el centre de la composició es troba representada la Mare de Déu asseguda en un tron amb el Nen Jesús assegut en la seva falda, totes dues figures es troba dins d'un arc lobulat, també es poden apreciar com en la part superior, situats a les cantonades hi ha representats dos àngels. La Verge es troba abillada amb una túnica vermella i sobre ella un mantell blau fosc decorat amb flors representades en forma geomètrica. El Nen Jesús està abillat amb una túnica fosca, també porta un mantell vermell lligat en la cintura i li cau pel braç esquerre, es pot observar com el mantell presenta una decoració d'una vora lineal daurada. Als laterals es troben representades quatre escenes relacionades amb la vida de la Verge i la infància de Jesús. A la part lateral superior dreta es troba representada l'escena de l'Anunciació i la Visitació, les escenes entre si per mitjà d'una columna. A la part lateral inferior dreta aquesta representada l'Epifania, estan representats els reis: Melcior, Gaspar i Baltasar, és possible distingir cada figura perquè damunt d'ella apareix escrit el nom de cada rei.

A la part lateral superior esquerra s'ha representat l'escena de la Nativitat, mentre que a la part lateral inferior esquerra es troba la presentació del Nen Jesús en el temple.

FRONTAL D'ALTAR D'AVIÀ

Cal destacar la gamma cromàtica basada sobretot en els colors blau i vermell. S'aprecia com les figures estan representades amb un traç gruixut. Part les figures són representades amb un cànon allargat, des d'un punt de vista frontal i amb els rostres representats en tres quarts. La vestimenta s'assembla als vestits d'Orient amb una certa semblança als abillaments de l'art bizantí.

Per finalitzar, subratllar que les representacions que hi ha en el Frontal de Santa Maria d'Avià són conegudes com a art del 1.200, i presenta una forta influència de l'Occident cristià i l'art bizantí.

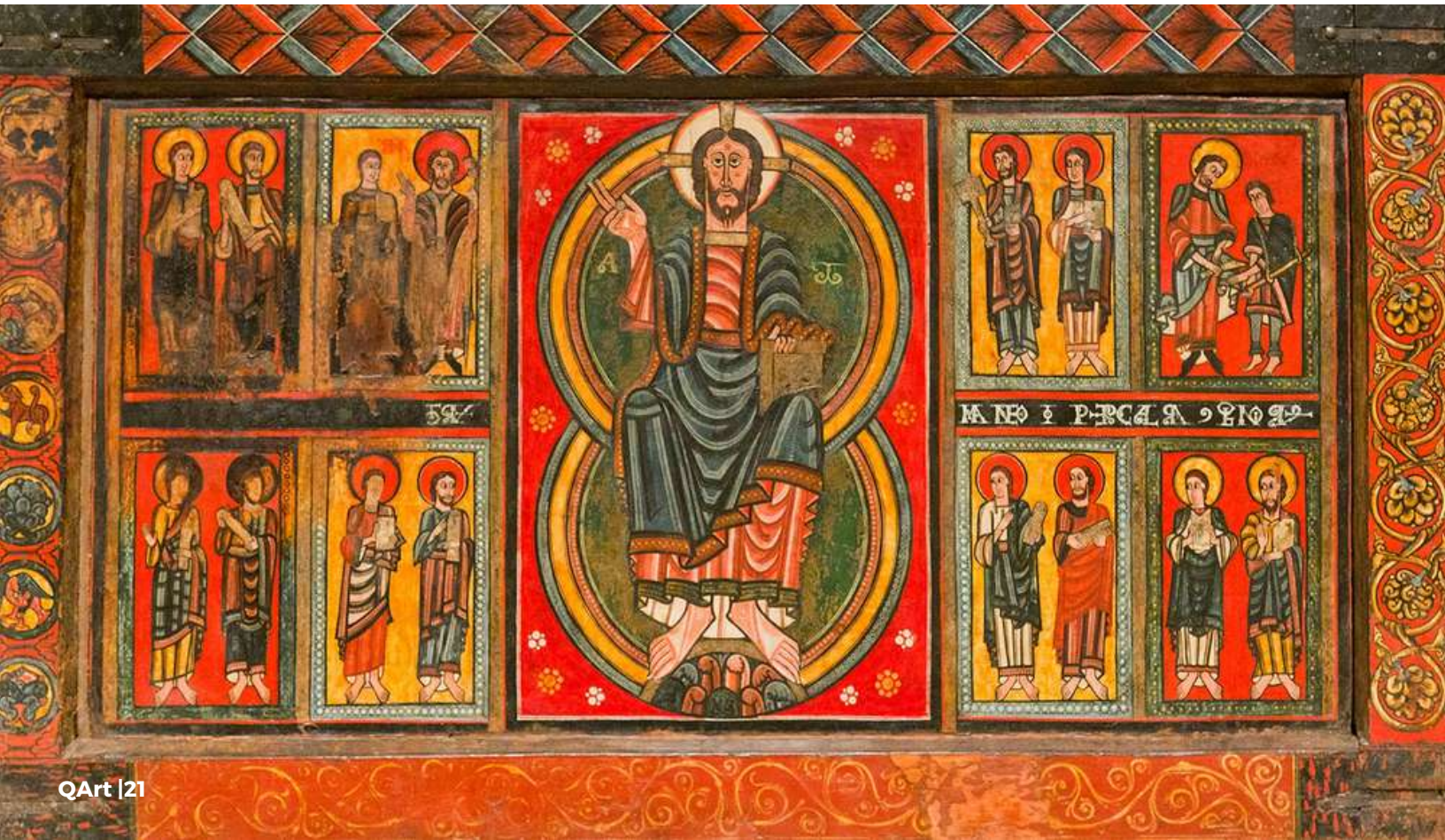
PINTURA ROMÀNICA

FRONTAL D'ALTAR D'IX

El frontal d'altar d'Ix és una pintura datada aproximadament al segle XII dC pertanyent a l'art romànic.

Es coneix que va ser elaborat al taller de la Seu d'Urgell i procedeix de l'església de Sant Martí d'Ix, edificada al municipi Bourg-Madame (també conegut com La Guingueta d'Ix). Està situat al departament dels Pirineus Orientals, dins el Districte de Prades a la regió d'Occitània (França). Aquesta peça va pertànyer a la col·lecció d'Eduard Bosh i Barrau fins que l'any 1889 va ser adquirit pel Museu Nacional d'Art de Catalunya, on va passar a formar part de la seva col·lecció d'art dins el departament d'art medieval romànic, cal aclarir que actualment es troba al Museu d'Art de Catalunya.

Es tracta d'una pintura al tremp que forma part del frontal d'un altar, aquesta dividida en tres parts verticals i les dues parts laterals se subdivideixen en quatre compartiments individuals.

FRONTAL D'ALTAR D'IX

A la part central es troba representat dins d'una màndorla composta per dos cercles secants la figura de Crist en Majestat. El braç dret es troba aixecat i la mà dreta està beneint i sostenint una petita bola verda entre els seus dits. Mentre que el braç esquerre sosté un llibre tancat recolzat en el seu genoll esquerre. També s'ha de dir que dins de la màndorla superior apareixen inscrites les lletres alfa i omega, a més el fons vermell del panell central es troba decorat amb unes flors. El panell lateral dret està dividit en quatre compartiments i en cada un d'ells hi ha representades dues figures. S'ha pogut identificar a la part superior esquerra la figura de Sant Martí al costat d'una figura d'un deixeble. A la resta dels compartiments hi ha representats la figura de sis apòstols no identificats, però es coneix que són els apòstols a causa de l'aurèola

Cal destacar que els compartiments superior i inferior es troben separats mitjançant una banda negra amb la següent inscripció en llatí: "SOL ET LUX SANTORUM"

Es pot observar com la part dreta de la inscripció es troba molt perjudicada, per tant la inscripció és parcialment il·legible.

El panell lateral esquerre també està dividit en quatre compartiments on també apareixen representades en cada un d'ells dues figures. S'ha pogut identificar la figura de Sant Pere, situada en el compartiment superior dret, que porta una gran clau a la mà. També es veu que la figura situada al compartiment superior esquerre, és Sant Martí de Tours que apareix representat oferint la partició de la seva capa per donar-la a un pobre situat a la seva esquerra.

FRONTAL D'ALTAR D'IX

Així mateix també els compartiments superior i inferior es troben dividits per una banda negra amb la següent inscripció en llatí. "Maneo IN preclara honorum"

Tota l'escena es troba emmarcada en un marc decorat, es pot observar com les quatre bandes de el marc es troben decorades amb un tema decoratiu diferent.

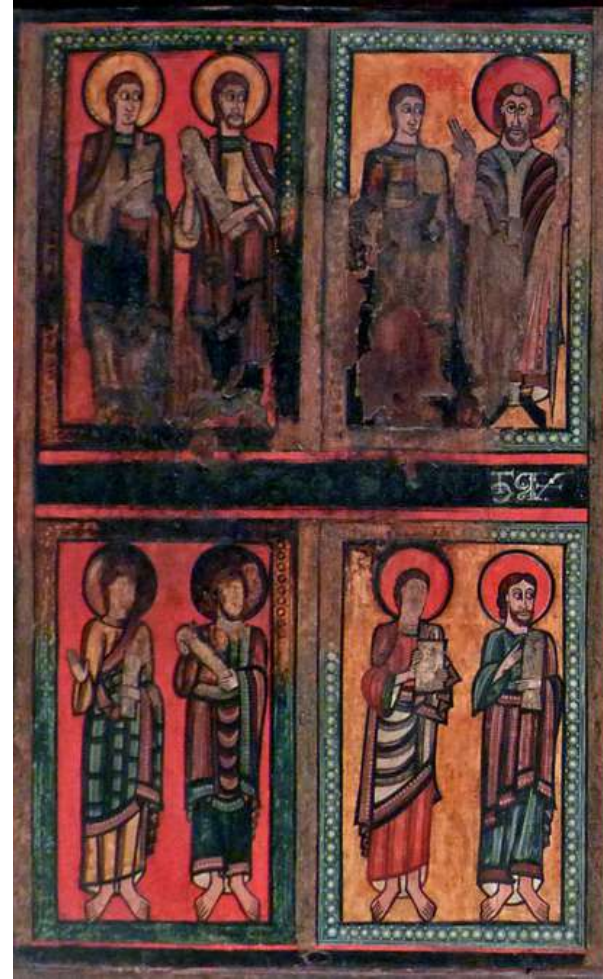
La banda superior es troba decorada per una línia de quadrats units pels vèrtexs, mentre que a la banda inferior hi ha un motiu decoratiu de fullatge (també conegut com "rincaux").

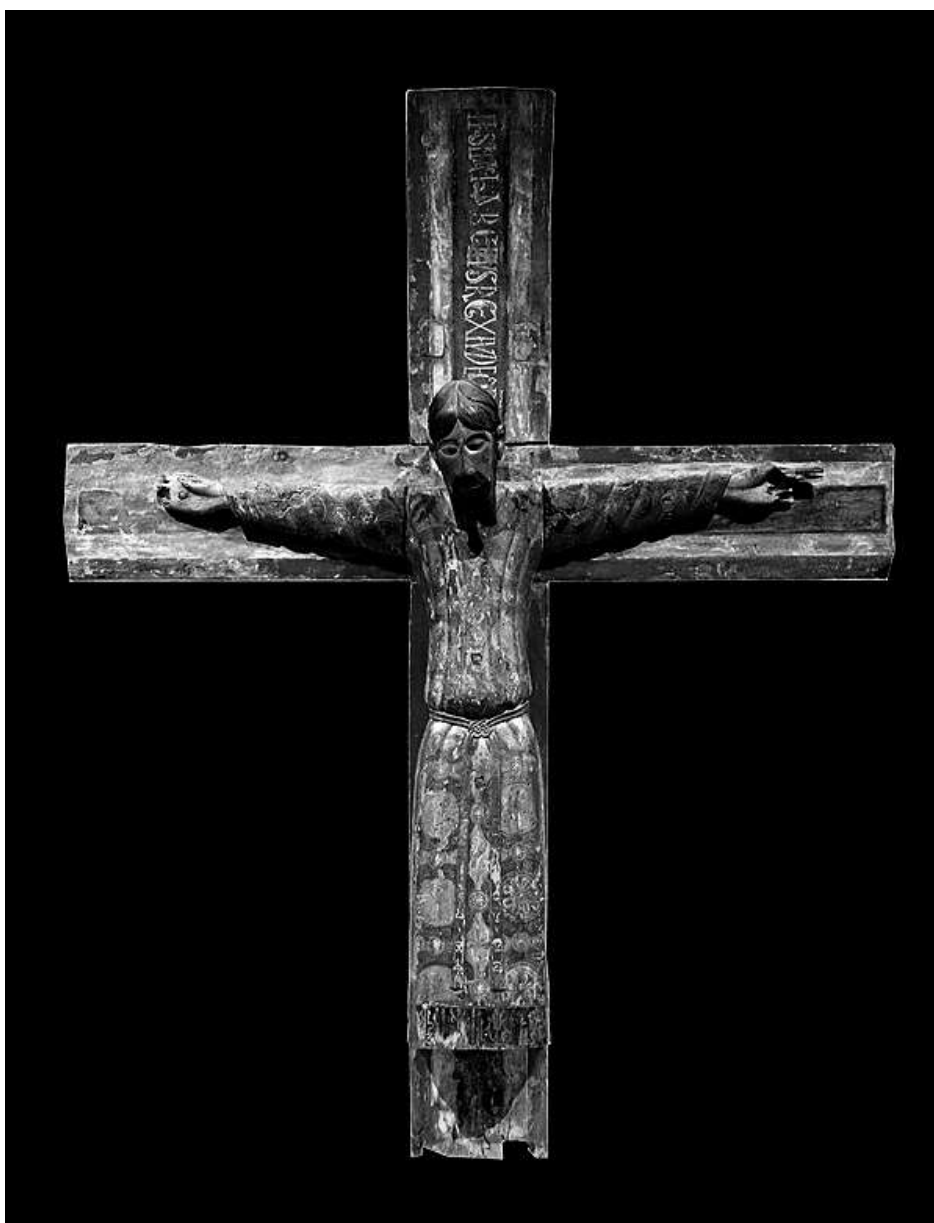
A la banda esquerra es troba una decoració d'ornamentació vegetal composta per cercles entrelaçats amb flors i fruits i en la banda dreta hi ha uns cercles de vegetació que en el seu interior tenen representats figures de lleons i àguiles.

Pel que fa a la composició destaca l'ús d'una policromia de colors vius, destacant l'ús dels tons vermellorsos, grocs, marrons, taronges i verds.

També ressalten l'ús de la geometrització antinaturalista de les formes, la simetria bilateral, la perspectiva jeràrquica i l'absència de fons.

Pel que fa a l'estat de conservació assenyalar que el Frontal d'Altar d'Ix patir desperfectes a causa d'un incendi, però gràcies als treballs de restauració duts a terme en l'actualitat l'estat de conservació en general és bo.

EDICIÓ A CÀRREC DE:

**ÁLVARO C.
PAULA L.
LAURA L.
KARLA V.
MIQUEL R.**

